

d'una forma del llatí antic (majorment no havent deixat altra descendència romànica) com fàcil és de reconèixer-hi un derivat regressiu del mall *řogáda*, pronúncia vulgar de *rosada* a Mallorca; notem que fins i tot és mot estranger a les altres Illes (a Eiv. diuen *řuzáda*,⁵ a Menorca *řuádelá*, a l'Alguer *řuzára*), i a Mallorca mateix minoritària i no documentada fins a 1896; *AlcM* cita una cobla de Manacor «no hi ha rou ni hi ha *roadá*» on es percep bastant la naturalesa de creació primerament ocasional d'aqueixa variant: el poble de la pagesia mallorquina es deixà dur pel sentiment que essent *rouada* un gran conjunt de gotes, una gota era .rou En una menjadora nasqué el Salvador. gràcies a l'estre de dos grandíssims vates, el mot humilíssim pujà al cim del Parràs: no ens en planyem

DERIV. *Rosar* 'mullar de rosada', 'humitejar' [c 1390] junt amb altres nou rims en o oberta i s sonora, Aversó, *Torc*, 418 5, fent-hi la distinció entre «rosa per la flor» i «rosa per rosar», o sigui el present del verb (també el passat *rosá*, 24, 32) En llatí ja es formà *rorare*, substituït després per *rosare* gràcies a l'analogia explicada supra (cf. el manual de JHSchmalz-JBHofmann, Munic 1928, p. 622). «De dones / --- / qui n pren consells / ne mor de fam / --- / e creu trobar / en l'erm espigues / --- / en l'arbre sec, / de loc sens rec, / fruyta *rosada*; / de mar salada / vol aygua dolça», JRoig (*Spill*, 8026); en Busa-N. almenys el segon deu ser participi verbal: «*rosada* cosa de ros roridus; *rosada* cosa axí: rorulentus»; «cosa *rosada* rosciaus, roratus, rore perfusus» (entremig de «*rosada* de matinada: ros» i «caure *rosada*: roto, rorat»), OPou (*TbPu.*, 336); «les herbes *rosades*», *Decam.* v, introd. (trad *le erbe rugadose*).

Morta la mare, «aquest Sanchristo que, *rosat* ab sos patons, rebí --- ab l'intent de no despenjar-me'l may un punt, lo porto sobre mon pit, perquè li placi inspirar-me en ma darrera hora», Verdaguier, carta de 1871 escrita a MraAguiló (òpistolari Casac. I, 98 13), «al centre de la roda armoniosa, / de les nines somriu la més hermosa / --- / Gentil prou la coneix, puix se somriuen / --- / ple d'oracions son llavi, que sospira, / l'ermità piadós a Gentil mira / des del portal del temple, *rosats* sos ulls en plor / --- / —Salvau-lo —diu— oh Pare amorosíssim! / les filles de la terra vos robaran son cor»; «que passejar sos anys y xacres per aquelles altres a tals hores de la matinada, ab aquella blancor de broma que li *rosava* l'abric», Mtn. Vayreda (*Sang Nova* IV, iv, 267); mall. *řoá* (BDLC IV, 294, si bé més aviat en el sentit de 'arruixar, mullar de pluja', BDLC XII, 8). També s'ha dit *enrosar*: «plàcie-us lagremejar e plorar sobre mi, e *enrosats-me* tota de plants e de plors», BOliver (*Excitatori*, NCL, 62); *enrosat* PBertrana (*Proses Bàrbares*).

Avui s'ha tendit a distingir de *rosat* 'color de rosa', canviant-lo en *arrosar* (= fr. *arroser*, oc. ant. i mod *arrozar*); no n'hi ha notícia fins al Canigó: «—Per Déu batalla —l'ermità li crida / -- / Guifre, son oncle 'ls esperons li posa / fent una creu en son genoll, que *arrosa* / ab una encesa llàgrima; l'espasa, empunya après» (I, 9b); «I ara entrem, amics meus, amb el cor

arrosat d'ènèrgica alegria, a raonar calmosament sobre les condicions reals de l'austeritat ---», Coromines (*Vida Austera*, 93 1). Però en els originals de Verdaguier la variant *rosar* és general: «Terra verge no llaurada que *rosà* l'Esperit Sant / amb tan cèlica *rosada* / quines flors hi naixeran!», *Goigs al Cor de Maria* (O C *Selecta*, 1974, 530). I sovint en el *Dietari a T Santa* aquesta forma, si bé també l'altra: «aqueixes planes --- abrasades pel sol o *arrosades* pel Nil» (p. 147).

D'aquí el substantiu modern *rosada*, que com en fr. *rosée*, oc *rosada* (it *rugiada*), dalmàtic *rosata* (Ragusa, REW), ha tendit des d'antic a substituir l'antic *ros* [S. XIV]: «Dix Lanselot --- dix lo Rey --- Tant parlaren ensems, que fo vengut lo yorn clar, què l sol avia abatut la *rosade*, e l palau comensà a omplir dels barons de totes parts, e la regina fo levada ---», Reixac (*Questa*, 17, 23) (també en l'original fr., *abatue la rosee*); ja registrat en el Vocab. cat.-al. de 1502 «der Thau», § 1787, i veg. les cites ja donades de Busa-N. i OPou Modernament s'ha convertit en el nom general de la precipitació nocturna, si bé en una part del territori, particularment en els Pirineus, s'usa més aviat *argulada* (així p. ex. a la vall de Cardós, 1934, Pallars etc.), en alguns punts *agualella*, i a Mallorca, i en algunes comarques excèntriques del cat. occid. i or., i del ross, es pronúncia sense la -s-

Especialment aquesta forma sense -s- ha pres el significat de 'gebrada', 'rosada glaçada': «¿on va aquesta dona - que tant va emmantada / que té por del fret o de la *ruada* / que ---?», romanço recollit a l'Espluga de Fr. (MilàF, *Romllo*, 284B20), mentre que la variant A, reco. en cat. or., porta *rosada*: «Estaràs dins sa tafona / sense córrer mai perill / d'aplegar colque *roadá*», PdAPenya (*IdOr* I, 106). A Terra Ferma és forma molt estesa però només per les comarques extremes, com el Rosselló.

«Queia la tarda d'un dels darrers dies de setembre: després d'una setmana de bromes i borrasques, el Canigó va aparèixer fins molt avall amb *ruada blanca*, i ja feia dos dies que duia la cresta tota nevada ---», Massó Torrents (*Croquis Pir* I, 90, I, 86), i jo vaig sentir *řuáda* 'rosada glaçada' a Castellnou dels Aspres, 1960. Coromines (que ho devia tenir de l'Empordà), marca la distinció: «¿Per què torces el coll si la diada / no passo al costat teu? / El despertar és més bell si la *rosada* / ve amb *ruada* de neu» (*Les Hores d'Amor* S I, p. 42.21). En cat. occid. té gran extensió, de E a SE: *řuáda* a les Garrigues (Alcanó, 1936), Guissona (BDLC III, 22), Ponts (*ruada* 'gebrada', Montanyà, 129).

No és, però, que aquesta acc. només existeixi en aquesta variant. Fontserè afegia *rosada* en el seu *DOrt.* amb explicació 'gebrada' i també 'vent'. Diuen *rosada* amb aquest sentit a l'alt Pallars (Tor, Tavascan, 1932-34), Vall d'Aran (1930) i Benasc («escarcha», Ferraz, Ball), seguint des d'allà pel N. d' Aragó (id DMPE-ralta; *řosáta* a Bielsa, a distinció de *bañadura* 'rosada', 1965). També cap al Migjorn: tort. (Moreira, *Folk.* Tort, 19); *rosada* 'gebre' a Castalla i tot el Sud valencià, però *rosada blanca* a Val., Valor-Giner, 1950-55.